NORGRO AS
Po 4144
2307 HAMAR

Trondheim, 07.11.2016

Deres ref.:	Vår ref. (bes oppgitt ved svar):	Saksbehandler:
[Deres ref.]	2016/10446	Tomas Holmern

Vedtak om tillatelse til innførsel av mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse for videresalg til tomatprodusenter i Norge - NORGRO AS

Miljødirektoratet gir NORGRO AS tillatelse til innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse for videresalg til tomatprodusenter i Norge, jf. forskrift om fremmede organismer § 6. Tillatelsen gis på vilkår som skal redusere risikoen for uheldige følger for det biologiske mangfold.

1. Søknaden

Det vises til søknad datert 11.10.2016, der NORGRO AS ber om tillatelse til innførsel av 384 bol med mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) fra produsenten Biobest Belgium N.V i Belgia. Formålet med innførselen er videresalg til tre gartnerier som skal benytte humlene til pollinering av tomatplanter i veksthus (Wiig gartneri, Lauvsnes gartneri og Orre gartneri). Tidsrommet for planlagt innførsel er 15.11.2016 til 15.02.2017.

NORGRO AS opplyser at hvert enkelt bol vil inneholde én dronning og ca. 80-100 arbeidere. Som risikoreduserende tiltak oppgir søker at alle bol som importeres vil ha dronninglås, og at all pollen som følger med bolene vil være strålebehandlet. Videre opplyses det om at bol skal åpnes og lukkes til faste tidspunkt hver dag, og at bolene skal destrueres senest sju uker etter import.

2. Det rettslige grunnlaget

Formålet med forskrift 19. juni 2015 om fremmede organismer (forskriften) er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1. Etter forskriften § 6, kreves det tillatelse for innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse til Norge. Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. naturmangfoldloven § 7.

Miljødirektoratet skal vurdere og fastsette de vilkår som anses nødvendige for å hindre uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 fjerde ledd. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at innførselen eller utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 tredje ledd. Vurderingen av om det skal gis tillatelse etter forskriften, skal ikke omfatte hensyn til dyrehelse som ivaretas av matloven, jf. naturmangfoldloven § 32 tredje ledd.

I forarbeidene til forskrift om fremmede organismer, uttaler Klima- og miljødepartementet (KLD): «*På bakgrunn av den svært høye risikoen for naturmangfold ved bruk av utenlandsk mørk jordhumle bør import og bruk etter departementets syn i utgangspunktet forbys. Av hensyn til tomatdyrkere som driver vinterproduksjon mener departementet likevel at det i særskilte tilfeller bør være adgang til å kunne gi tillatelse til import og bruk av importert mørk jordhumle. Det vises til den alminnelige bestemmelsen i naturmangfoldloven § 14 om at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.*» Videre uttaler KLD at «*(…) det vil gis tillatelse til innførsel og bruk av utenlandsk mørk jordhumle til pollinering i veksthus fra om lag 15. november til 15. februar, dersom norsk mørk jordhumle ikke dekker etterspørselen. Det vil da ikke stilles krav om at veksthuset sikres med nett mot rømning.*»

3. Miljødirektoratets vurdering

En risikovurdering utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA) (NINA-rapport 895), avdekker at importert, utenlandsk mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) utgjør en svært høy risiko for norske arter gjennom et dokumentert stort potensiale for overføring av genetisk materiale til stedegne humler av samme art, og en sterk indikasjon på at de konkurrerer med andre humlearter, slik at de påvirker bestandsstørrelsen av disse negativt. I tillegg er det dokumentert risiko for overføring av smittsomme parasitter og sykdommer til stedegne humler eller planter. Selv om disse effektene til dels også gjelder mørk jordhumle fra norske bestander, antakeligvis med unntak av overføring av genetisk materiale, er risikoen ved bruk av norske humler i veksthus lavere. Det er godt dokumentert at mange humlearter har gått sterkt tilbake i løpet av de siste 60 år, både i Europa og i Nord-Amerika. Også i Norge har flere humlearter hatt en tilbakegang de senere år.

Etter Miljødirektoratets vurdering, er kunnskapen om hvilke effekter importert, mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse kan ha på humler i Norge, og om statusen for, og øvrige negative påvirkningsfaktorer på humlearter i Norge, tilstrekkelig, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Naturmangfoldloven § 9 får dermed ikke anvendelse i saken.

Et avgjørende moment i vurderingen av om det skal kunne gis tillatelse til innførsel og bruk av mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse i den omsøkte perioden, er, som det blir pekt på i forskriftens forarbeider, om markedet kan tilby mørk jordhumle av norsk opprinnelse som kan dekke hele eller deler av behovet tomatdyrkerne har. Søker har ikke gitt opplysninger om hva som er status for produksjonen av mørk jordhumle av norsk opprinnelse. Miljødirektoratet kjenner til at det er en viss norsk produksjon av mørk jordhumle av norsk opprinnelse vinteren 2016/17. Miljødirektoratet understreker at det vil

påligge tomatdyrkere som ønsker å bruke mørk jordhumle av utenlandske opprinnelse å godtgjøre at denne produksjonen ikke dekker hele eller deler av behovet, og at dette vil bli tatt med i vurderingen av om det vil bli gitt tillatelse til utsetting (bruk) av importert mørk jordhumle i drivhus, og eventuelt hvor mange bol det vil bli gitt tillatelse til å bruke.

Det har ikke kommet opplysninger eller kunnskap etter vedtagelsen av forskriften som endrer forutsetningene i forskriftens forarbeider for når det kan gis tillatelse til innførsel og bruk av mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse. Miljødirektoratet legger derfor til grunn at forutsetningene for å kunne gi tillatelse er oppfylt. På denne bakgrunn gis NORGRO AS tillatelse til innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse for videresalg til tomatprodusenter i Norge.

I samsvar med naturmangfoldloven § 12, blir tillatelsen gitt på vilkår som skal redusere risikoen for uheldige følger for det biologiske mangfold. I tillegg til at tillatelsen kun gjelder i perioden fram til 15.02.2017, må bolene være behandlet på en slik måte at man eliminerer eventuelle virus, viroider og bakterier som er overførbare ved pollen. I tillegg må bolene leveres med dronninglås som forhindrer fertile dronninger i å rømme. Dette vil redusere sannsynligheten for at økologisk skade kan oppstå, og kan dermed bidra til å redusere noe av belastningen på humler i Norge, jf. naturmangfoldloven § 10.

Miljødirektoratet understreker at tomatprodusentene må ha egne tillatelser for å kunne bruke mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse som pollinatorer i veksthus, og at denne bruken må opphøre senest 15.02.2017, som et tiltak for å begrense eventuelle rømte individers muligheter for overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 12. Av denne grunn kan ikke bolene selges eller overdras til gartneriene etter 15.02.2017.

Miljødirektoratet gjør oppmerksom på at ved innførsel, skal forsendelser med humlebol være merket med organismens vitenskapelige navn og eventuelle norske eller engelske navn, og antall eller annen angivelse av mengde organismer, jf. forskriften § 25 første ledd. Forsendelsen skal også merkes med referansen oppgitt i tillatelsen, jf. forskriften § 25 andre ledd.

Virksomheter som driver med innførsel, omsetning, hold eller utsetting av fremmede organismer, skal etablere og dokumentere internkontroll, jf. forskriften § 26. Dette betyr bl.a. at virksomheten skal ha rutiner for å sikre at krav i forskriften og tillatelser blir overholdt, rutiner for å følge opp avvik og for å hindre gjentagelse av avvik, rutiner for å sikre at ansatte har kunnskap om og overholder vilkår gitt i tillatelser, og opplysninger om hvem som er ansvarlig for at rutinene blir overholdt.

Tillatelse etter forskrift om fremmede organismer fritar ikke for krav etter annet regelverk, som krav til dyrehelse under matloven.

4. Vedtak
Miljødirektoratet gir NORGRO AS tillatelse til innførsel av inntil 384 bol med mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse fra produsenten Biobest Belgium N.V i Belgia, for videresalg til tomatprodusenter som har tillatelse til utsetting (bruk) av slike bol i medhold av forskrift om fremmede organismer, jf. forskrift om fremmede organismer § 6.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen til innførsel gjelder til 15. februar 2017.
2. Bolene kan selges eller overdras til tomatprodsenter med tillatelse til utsetting i perioden 15. november 2016 til 15. februar 2017.
3. Det enkelte bol kan ha 1 dronning og inntil 80 til 100 arbeidere.
4. Organismene skal oppbevares eller emballeres slik at de ikke kan slippe ut i miljøet under transport.
5. All pollen som følger med bolene skal være behandlet på en slik måte at man eliminerer eventuelle virus, viroider og bakterier som er overførbare ved pollen.
6. Alle humlebol skal leveres med dronninglås som hindrer at den fertile dronningen ferdes utenfor bolet).
7. Virksomheten skal, som ledd i internkontrollen, kunne dokumentere følgende: Antallet bol som innføres, dato for innførsel og bolenes opprinnelse (produsent/land); hvilket gartneri som er mottaker av bolene, antallet og typen bol det enkelte gartneri mottar, og dato for videresalg/transport til gartneri.
8. Bol som virksomheten fortsatt har i hende etter 15. februar 2017, skal umiddelbart destrueres.

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter at dette brevet ble mottatt, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Eventuell klage sendes til Miljødirektoratet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Bjarte Rambjør Heide	Tomas Holmern
seksjonsleder	seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar